

NBULLETIN Nær & Miljø

Samferdsels- dep bryter miljøløfter

side 3

Uforsvarlig plutonium- frakt

side 4

Sendrektig miljøpoliti

side 5

Olyproblemet ikke slutt

side 6

ForUM arvtaker for Felles- kampanjen

siste side

Regjeringen svikter miljømål

5. februar kommer regjeringens nye langtidsprogram. En undersøkelse av forrige langtidsprogram viser at regjeringen ikke klarer å oppfylle miljømålene. Bare to av ti mål er helt oppfylt.

JON KNUT BERG

Regjeringen hadde et eget miljøkapittel i forrige langtidsprogram. Fra dette kapitlet har vi plukket ut ti mål som er såpass konkrete at det er mulig å vurdere om de er oppfylt. Punktene dreier seg om energi, landbruk, samferdsel og miljøavgifter. Vi har benyttet offentlig statistikk og fagavdelingen i Naturvernforbundet i vurderingen.

Regjeringen har bare oppfylt to av ti miljømål fra forrige langtidsprogram. Resten er delvis oppfylt.

Regjeringen har oppfylt målet om at Norge bør ligge i første rekke i arbeidet med å få til internasjonale tiltak mot drivhuseffekten, sur nedbør og uttynning av ozonlaget. Regjeringen har også oppfylt målet om å redusere veksten og der nest stabilisere energiforbruket. Energiforbruket har faktisk gått litt ned fra 1990 til i dag. Men det er tvilsomt om dette er resultat av en bevisst politikk for å få ned energiforbruket. Den nedadgående trenden skyldes heller svakere økonomi generelt i samfunnet.

Delvis oppfylt

Åtte mål er delvis oppfylt. Her presenterer vi målene og resultatet i praksis.

– «Det bør (...) gjøres lønnsomt for den enkelte å velge det produksjons- og forbruksmønsteret som gir en akseptabel miljøstandard og en fornuftig ressursbruk.»

Resultat: Miljøavgifter er innført i meget beskjeden utstrekning, og fortsatt er det på mange områder ikke forskjell i lønnsomhet mellom det å forurense og det å handle miljøvennlig. Det er også få eksempler på at miljøvennlig atferd blir subsidiert.

– «En må på alle områder legge til grunn prinsippet om at forurenser skal betale.»

Resultat: Også her kommer manglende miljøavgifter på minussiden. Det er mange forurenserer som slipper unna miljøregningen til samfunnet. For eksempel er bilistene kraftig subsidiert i forhold til miljøskadene de står bak, det samme gjelder lakseoppdretterne. Et annet eksempel er at industrien ikke betaler miljøkostnadene av sine miljøfarlige utslipp. Dessuten gir staten betydelig støtte til blant annet kommunale renseanlegg og miljøtiltak i industrien.

– «Regjeringen legger stor vekt på arbeidet med energioptimering og med utviklingen av alternative energikilder.»

Resultat: Regjeringen har

bevilget relativt store beløp til enøk-tiltak. For 1992 ble det bevilget over 500 millioner kroner, mens beløpet ble noe redusert i forslaget til årets budsjett. Regjeringen regner med at tilskuddet vil føre til 450 GWh i innspart energi, noe som er lite i forhold til det totale enøk-potensialet på 25 TWh. Regjeringen mener selv at høye energipriser er den viktigste drivkraft bak stor enøk-innsats, men prisene på el-kraft har gått litt tilbake i perioden.

Satsingen på alternativ energi er meget svak. Bevilgningen er blitt redusert fra 30 millioner i 1991 til 22 millioner i år. Til sammenligning er bevilgningen til kjernekraftforskning ved Haldenreaktoren på 30 millioner kroner.

– «Regjeringen vil føre en pris- og avgiftspolitik som sørger for at miljøkostnadene blir reflektert i energiprisene.»

Resultat: Verken prisen på olje eller elektrisitet reflekterer de fulle miljøkostnadene. Det er innført CO₂-avgift på fossilt brensel. Men avgiften er ikke økt i perioden, og CO₂-avgiften på mineralolje er redusert. Dessuten har store deler av industrien fått redusert el-avgift.

fortsetter side 3

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: 22 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: 22 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: 22 71 92 20
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad GPG Sats & Trykk as, Oslo

Opseth i klemme

Samferdselsdepartementet lever i tråd med den gamle deisen om å la vegen bli til mens man går (les: kjører). Det kan nok ha mye for seg på det personlige plan, men er neppe noen god rettesnor for utformingen av en bærekraftig samferdselspolitikk.

Samferdselsdepartementets snublemetode fører til at det blir atskillig veg, men ikke så mye jernbane. Kollektivfelt og sykkelstier er andre trafikkomponenter som trenger målstyring og prioritering og som heller ikke når opp i departementets bevissthet.

Om to måneder vil det miljøpolitiske Norge bli vitne til et interessant politisk drama. Da skal Samferdselsdepartementet etter alt å dømme erkjenne sin offisielle miljøfiendtlighet. Etter at NSB i lengre tid har drevet dyktig markedsføring av sin lenge savnede nysatsing, må departementet flagge sin egentlige holdning. Og det er ingen hemmelighet at Kjell Opseth har misbilliget NSBs PR-offensiv, fordi det setter ham selv i en politisk katterpine. På Stortinget er nemlig flertallet atskillig mer jernbanevennlig enn statsråden. Derfor er det også grenser for hvor mye lenger Opseth kan trenere en styrket jernbaneutbygging.

Etter tidsplanen skal jernbaneplanen og veg- og vegtrafikkplanen for perioden 1994-97 legges fram omtrent samtidig i måneds-skiftet mars-april. Det er helt nødvendig at disse planene sees i sammenheng, og at jernbanen denne gang blir prioritert kraftig opp på bekostning av vegutbyggingen.

Fra Samferdselsdepartementet kan man ikke vente noen framtidsrettet holdning i denne sammenhengen. Departementet har blant annet brutt løftet om å utforme konkrete mål for miljøforbedringer innen samferdselssektoren, og gjør ingen forsøk på å skjule det. En rekke kilder i byråkratiet, også i Samferdselsdepartementet, hevder at miljøpolitikk ikke lenger står på departementets dagsorden. De tolv år gamle planene om å la forurensningsloven gjelde også for samferdselssektoren har etter hvert fått et latterlig skjær over seg. Dette er ene og alene Samferdselsdepartementets ansvar.

Det er grunn til å tro at jernbaneplanen vil bli styrket gjennom stortingsbehandlingen. Det er imidlertid klart at utgangspunktet vil legge grunnlaget for sluttresultatet. Derfor må Opseths kolleger ta et ansvar for å pense jernbaneplanen inn på hovedsporet. Ikke minst gjelder dette statsministeren, som snart må utvide sin miljøinnsats til å omfatte mer enn retoriske pussigheter i Aftenposten annenhver lørdag.

Gunnar Bolstad

Utredet økonomi

Naturvernforbundet (NNV) og Alternativ Framtid (AF) har gått sammen om et nytt prosjekt som skal utrede bærekraftig økonomi. Den kjente økonomen Stein Hansen er prosjektleder.

JON KNUT BERG

NNV og AF skal utrede en alternativ økonomisk utvikling som tar hensyn til miljøet. Prosjektet tar utgangspunkt i de økonomiske modellene som myndighetene bruker i dag. Et spørsmål som stilles er om sysselsettingen og verdiskapningen kan opprettholdes samtidig som energibruken og miljøbelastning reduseres.

Et viktig formål i prosjektet er å teste hvor gode myndighetenes økonomiske modeller er i forhold til å vurdere sysselsetting, inflasjon, betalingsbalanse og forskjellige indikatorer for endringer i miljøet og

den sosiale velferden. Det blir også sett på hvordan vår tilknytning til EF virker inn på muligheten til å legge om produksjon og forbruk i en mer bærekraftig retning.

Ledende sosialøkonomer skal lage delutredninger som skal være ferdig fram mot 1995. Utredningene skal ta for seg disse temaene:

- * Alternativer til BNP som mål for samfunnets utvikling
- * Verdssetting og prissetting av miljøet
- * Bærekraftig investeringspolitikk. Natur og miljø som vekstområde.
- * Frihandel og bærekraftig utvikling
- * Miljø og sysselsetting.

Beklager hvalvedtak

Vedlagt returnerer jeg den tilsendte giro for medlemsabonnement på N&M Bulletin. Isteden har jeg innbetalt det høyere beløp for ikke-medlemmer, idet jeg forutsetter at beløpet ubeskåret går til drift av bladet og ikke av NNV. Som en av de håpløst «uopplyste» medlemmer med «massiv kunskapsløse» som NNVs hardbalne «nestleiar i Nordreisa» (Hartvig Sætra) referer til i N&M Bulletin nr 15/92, har jeg nemlig fulgt hans råd og overført mitt NNV-medlemsskap til Greenpeace, etter at det ifølge N&M Bulletin nr. 17/92 ble klart at landsmøtet i NNV deler synet til Sætra.

Personlig skammer jeg meg på Norges vegne for den hensynsløse og grådige rovfangst på hval vi tidligere har bedrevet, med den seigpining av en høytstående dyreart denne fangsten var forbundet med. Det er til fulle dokumentert at

også dagens såkalte vitenskapelige hvalfangst medfører store lidelser for de harpunerte dyrene. Ut fra landsstyrets ovennevnte vedtak forstår jeg nå at NNV bare betrakter de som «føleri og kjæledyr-romantikk» som Sætra så treffende uttrykker det. I en slik forening hører jeg ikke hjemme.

Dersom NNV i framtiden skulle komme til å omgjøre sin skammelige beslutning, vil jeg umiddelbart gjenopprette mitt mangeårige medlemsskap. På bakgrunn av truslene i Sætras innlegg om konsekvensene dersom NNV skulle våge å gå imot hans anbefaling, er dette imidlertid neppe noen sannsynlig utgang.

Å protestere mot hvalfangst i Norge er omtrent som å forsvare Rushdie i Iran. Det er med beklagelse jeg konstaterer NNVs feige beslutning i denne saken.

Pål Gulbrandsen, Oslo

Løftebrudd i samferdsel

Samferdselsdepartementet har brutt løftet om å utforme konkrete mål for miljøforbedringer innen samferdselssektoren. Statssekretær Anne-Karin Saus i Samferdselsdepartementet sier i en kommentar at regjeringen ikke lenger tar sikte på konkrete miljømål innen hver enkelt sektor.

JON KNUT BERG

I Stortingsmelding 46 om Miljø og utvikling fra 1989 skrev Arbeiderparti-regjeringen at «Regjeringen i neste langtidsperiode vil fastsette konkrete mål for miljøforbedringer innen samferdselssektoren.» Det vil si innen i år. Men statssekretær Saus og kilder i embedsverket i Samferdselsdepartementet

opplyser til N&M Bulletin at det ikke er laget et slikt mål og at det heller ikke er noen planer om å gjøre det. Det eneste Saus kan vise til er planene om å la forurensningsloven gjelde for samferdselssektoren, noe myndighetene har hatt planer om i 12 år. Hun kan heller ikke love at det kommer noe konkret miljømål for samferdsels-

sektoren i neste langtidsprogram som legges fram 5. februar i år.

Fleire kilder både i Miljøverndepartementet og Samferdselsdepartementet sier til N&M Bulletin at miljøpolitikken innenfor samferdselssektoren så å si er lagt død.

Opp i Stortinget

SVs leder Erik Solheim sier til N&M Bulletin at han vil ta opp denne saken i Stortingets spørretime. Men han er ikke overrasket over Samferdselsdepartementets manglende miljømål.

– Dette føyer seg inn i et kjent mønster. Samferdselsdepartementet er inne i en miljøpolitisk tornerosesøvn, og jeg slutter meg til miljøvernminister Thorbjørn Berntsens påstand om at Samferdselsdepar-

tementet er vårt største miljøproblem i dag, sier Solheim. Han mener at det ligger en sterk forpliktelse for regjeringen i å følge opp mål som er formulert i en stortingsmelding.

Statssekretær Anne-Karin Saus sier at regjeringens miljøpolitikk styres etter andre prinsipper nå enn da Stortingsmelding 46 kom i 1989. Da var det planer om konkrete mål innenfor hver sektor, mens det nå skal utformes en kostnadseffektiv miljøpolitikk på tvers av sektorene. Det vil si at miljøfarlige utslipp skal reduseres der det koster minst. Dermed kan en sektor, for eksempel samferdsel gå fri, mens reduksjonene kommer innen en annen sektor.

Regjeringen svikter...

Fortsetter fra side 1:

– «Regjeringen går inn for å gjennomføre tiltak i samferdselssektoren som ledd i oppfølging av NO_x-avtalen, herunder en styrking av kollektivtrafikken.»

Resultat: 85 prosent av Norges NO_x-utslipp stammer fra samferdselssektoren. Norge har som mål å redusere NO_x-utslippene med 30 prosent innen 1998. Hittil har det vært en svak nedgang i NO_x-utslippet fra samferdselssektoren fra 1990, men det er ubetydelig i forhold til 30 prosents-målet. Den store NO_x-reduksjonen har dermed knapt kommet i gang. Staten har økt bevilgningen til jernbane og til kollektivtrafikken i byene. Men samtidig har det vært en massiv satsing på veibygging, slik at kollektivtrafikkens andel av trafikken stort sett har vært uendret.

– «Regjeringen tar sikte på at det i perioden 1989 til 1993 skal investeres i kommunale avløpsanlegg, slik at utslippene av nitrogen og fosfor reduseres tilstrekkelig.»

Resultat: Fosfor-utslippene er redusert med 20 prosent siden 1985, mens reduksjonen av nitrogen har vært ubetydelig, ifølge regjeringens egen «Grønn bok».

– «Ut fra miljøhensyn må en tilstrebe en mer variert bruk av (jordburks-) arealene og en bedre utnyttelse av ressursene.»

Resultat: Utviklingen har gått i motsatt retning. For eksempel har reduksjonen av kraftforprisene og forbud mot at flere får begynne med melkekyr ført til en sterkere spesialisering mellom korn- og husdyrområder. Fortsatt er det overveiende husdyr på Vestlandet og i

Nord-Norge og korn på Østlandet. Denne strukturen har store negative miljøkonsekvenser i form av økt avrenning. På den annen side har regjeringen økt det arealavhengige tilskuddet, men dette har betydelig lite forhold til hovedtrenden.

– Regjeringen tar sikte på at departementene og andre sentrale etater skal bygge opp den nødvendige miljøfaglige kompetansen i løpet av de neste årene.»

Resultat: Både Landbruksdepartementet og Samferdselsdepartementet har bygget opp en viss miljøfaglig kompetanse, noe blant annet Finansdepartementet og Nærings/Olje- og energidepartementet ikke har gjort. De to sistnevnte departementene har blitt stadig mer sentrale i utformingen av norsk miljøpolitikk, etter det N&M Bulletin erfarer.

Mer natur i Venstre

I sitt forslag til nytt arbeidsprogram styrker Venstre ambisjonene innenfor naturvernet. Men partiet svekker målene om forurensning i forhold til forrige arbeidsprogram.

JON KNUT BERG

N&M Bulletin har sammenlignet Venstres utkast til nytt arbeidsprogram med det forrige arbeidsprogrammet, som gjelder for perioden 1989 til 1993. Det nye programmet har fått tittelen «Frihet uten egoisme», og på miljøområdet skal dette gjennomføres ved satsing på avgifter framfor statlig regulering. Venstre spiller på lag med markedskreftene, som det står i programmet.

Venstre har laget et ambisiøst program på noen områder, men på andre er faktisk målene svekket i forhold til forrige program. Målene for utslippsreduksjonene av SO₂, NO_x og CO₂ er mindre ambisiøse, og disse forslagene er nå borte: konsekvent miljømerking av alle typer forbruksvarer, 125 prosents avskrivning på all miljøteknologi og enøk-tiltak, skjerpet bøtlegging av miljøkriminalitet, maksimalverdier for støybelastning og konkret mål om utnyttning av enøk-potensialer.

På den annen side har Venstre skjerpet seg i naturvernet. Partiet går inn for å verne 900 kvadratkilometer av barskogen og at dagens artsmangfold i norsk natur skal bevares. Venstre vil også ha varig vern av kategori III i Samlet plan for vassdrag. Også innen samferdsel går Venstre nå mer offensivt ut. 25 prosent av planlagte veiinvesteringer skal over til jernbanen.

Klart for olje-eksperiment

Statens forurensnings-tilsyn har gitt oljesel-skapene tillatelse til å slippe ut 30 tonn olje i et forsøk i iskanten i Barentshavet til våren.

RAGNHILD SVED

En tilsvarende tillatelse ble gitt i fjor, men været i området gjorde at utslippet ikke kunne gjennomføres. Tillatelsen gjelder utslipp i et område 100 nautiske mil øst/nordøst for Bjørnøya. Dersom været hindrer utslipp her, kan forsøket gjøres nord/nordvest for Bjørnøya eller sørøst/øst for Hopen.

Forsøket er i ledd i oljesel-skapene, representert ved NOFO (Norsk Oljevernforening for Operatørselskaper) sitt arbeid med å utvikle en oljevernberedskap for isfylte farvann, med tanke på framtidig oljevirkingsomhet i nordområdene.

SFT mener nytten av forsøket er stor i forhold til mulige negative konsekvenser for miljøet. De peker på at forsøket vil gi viktig kunnskap om oljens drift og spredning av i is, om dens egenskaper i is og effekter på miljøet.

En rekke vilkår er knyttet til tillatelsen. Blant annet skal alle forekomster av sjøpattedyr og sjøfugl kartlegges før utslippet, oljen skal samles opp så fort som mulig etter at forsøkene er avsluttet og oljen befinner seg i åpen sjø og utslippsområdet skal overvåkes fra lufta slik at man til enhver tid vet hvor oljen befinner seg. Dersom oljen skulle drive på land, er NOFO ansvarlig for opprenskning og de kostnader som oljesølet måtte medføre. Dyr eller fugler som skades av olje skal avlives umiddelbart og bringes til laboratorium for analyse. Representanter for Norsk Polar-institutt, Sysselmannen på Svalbard og SFT skal kunne være med som observatører under forsøket.

Plutoniumsbeholdere uegnet

Beholderne som skal brukes til å transportere plutonium fram og tilbake til det britiske gjenvinningsanlegget i Sellafield, er ikke konstruert til å tåle et fall på mer enn ni meter. Siden det meste av transporten går med fly, er dette utilstrekkelig, innrømmes det nå fra offisielt hold.

GUNNAR BOLSTAD

Bare ørsmå mengder plutonium er nok til å påføre mepnesker store skader. I år fraktes det omlag 250 kilo plutonium i fly fra Tyskland til Storbritannia i beholdere som uunngåelig vil gå i stykker dersom flyet styrter. Det internasjonale atome-nergibyrået, IAEA, vedgår at dette ikke holder mål i forhold til et forventet antall flyulykker, skriver avisen The Observer.

Allerede for sju år siden gikk miljøkomiteen i det britiske underhuset kraftig i mot den økende flytransporten av radioaktivt materiale. British Nuclear Fuels (BNFL), som skal drive Sellafield, har imidlertid sagt klart fra at fly er den transportformen de ønsker å bruke til sin plutoniumseksport til kontinentet.

Sju flylaster skal fly fra Frankfurt i Tyskland til den lille Wick Airport i Skottland i 1993. Lasten skal i første omgang til atomanlegget Dounreay. Denne trafikken vil etterhvert komme i skyggen av transporten til og fra Sellafield, dersom regjeringen i februar vedtar å sette dette anlegget i drift. Mer enn femten flylaster i året med opp-til halvannet tonn behandlet plutonium vil da forlate Nord-England med kurs for kontinentet.

USA har for sin del forbudt all flyfrakt av plutonium i beholdere som ikke er konstruert for å tåle en flystyrt, det vil si en bakkekollisjon med en fart på mange hundre kilometer i timen.

Hittil har investeringene i Sellafield beløpt seg til over 1,8 milliarder pund – eller omlag 19 milliarder kroner. En rapport

som Greenpeace nylig offentliggjorde, tyder på at mange av pengene kan være tapt for alltid. Skattebetalerne kan ende opp med å subsidiere Sellafield-anlegget med over en milliard pund, mener Frans Berkhout ved Princetown University, som har skrevet rapporten for Greenpeace.

Greenpeace-rapporten blir studert med interesse på politisk hold i Storbritannia, og legger seg på toppen av mye annet omstridt materiale som regjeringen må ta stilling til før den treffer sin endelige avgjørelse.

Midt oppe i kampens hete må BNFL også gjøre offentlig rede for hvordan det kan ha seg at en liter løsemiddelvæske, som inneholdt et gram plutonium, ble sølt utover gulvet i Sellafield-anlegget nylig, ifølge The Independent.

Oskarshamn fortsatt stengt

Det vakte reaksjoner da svenske myndigheter for to uker siden gjenåpnet atomkraftverket i Barsebäck etter uhellet i somer. Men de to reaktorene i Oskarshamn fikk ikke tillatelse til å starte opp igjen.

KNUT ARE TVEDT

Siden i fjor sommer har fem av Sveriges tolv atomkraftreaktorer vært stengt etter et uhell i Barsebäck-verket, der inntaksfilteret til nødkjølesystemet ble tettet igjen. Årsaken var at isolasjonsmateriale hadde falt av og tettet vantilførselen. Den svenske kjernekraftinspeksjonen SKI forlangte deretter at verkene bygde om sine nødkjølesystemer.

I Barsebäck har man byttet ut inntaksfiltrene og gjort dem sikrere. I tillegg har man bygd et reservebasseng ovenfor reaktorene som kan kobles inn om det ordinære kjølesystemet svikter. Dette nye systemet ble etter nyttår godkjent av SKI, og Barsebäck ble satt i normal

drift. Dette førte til protester fra Danmark, som i det lengste hadde håpet at verket nå var stengt for godt. Hele 83 prosent av inbyggerne i København forlanger at Barsebäck stenges, ifølge en meningsmåling fra Gallup gjengitt i Information. Den danske innenriksministerens fleip om at man burde sende marinen mot svenskene, førte også til sure reaksjoner hos søta bror.

Men Oskarshamn-verket i Kalmarsundet ved Østersjøkysten er ikke gjenåpnet. Her har man ikke noe sikkerhetsbasseng ovenfor reaktorene, noe som gjorde at SKI avslo søknadene om gjenåpning. I stedet har man forbedret de eksisterende systemene, som altså har fungert uten uhell.

SKI gjorde imidlertid beredninger som viste at Oskarshamn ikke klarte de nye sikkerhetskravene, mens Barsebäck slapp gjennom nåløyet.

Informasjonssjef Gunilla Wunsche ved SKI sier til Dagens Nyheter at det ikke var mye om å gjøre at Oskarshamn-verket klarte de nye sikkerhetskravene, og at det arbeidet som er gjort, ikke er bortkastet. Det er foreløpig uklart når ledelsen ved Oskarshamn-verket kan få utbedret manglene.

I det svenske statsbudsjettet som ble presentert i midten av januar går det fram at alle de svenske atomreaktorene stadig vil være i drift i år 2000, bare ti år før Sverige ifølge sin folkeavstemning skal legge ned atomkraftindustrien.

Miljøpoliti bruker lang tid

Politiet bruker for lang tid på å behandle mange miljøsaker, mener Statens forurensningstilsyn (SFT). Fortsatt er en fjerdedel av miljøsakene fra 1990 som SFT hadde noe med å gjøre ikke avgjort av politiet. Ingen av sakene fra i fjor er avgjort.

JON KNUT BERG

I 1990 var det i hele landet 21 miljøsaker som SFT hadde noe med å gjøre, det vil si at SFT enten stod bak anmeldelsen eller uttalte seg om anmeldelser som kom fra andre. En fjerdedel er ennå ikke avgjort. I 1991 var det 30 miljøsaker, og to tredjedeler er ikke avgjort. Ingen av fjorårets 44 miljøsaker hittil avgjort av politiet, og to saker fra 1989 er fortsatt uavklart. Det opplyser førstekonsulent Carl Graff Hartmann i SFT til N&M Bulletin.

– Generelt bruker politiet lenger tid på miljøsaker enn ønskelig. Det er uheldig at så mange saker fra 1990 fortsatt ikke er avgjort av politiet, sier Hartmann.

Riksadvokat Georg Fredrik Rieber-Mohn vil overfor N&M Bulletin ikke kommentere tallene fra SFT, fordi han ikke kjenner bakgrunnen til de enkelte sakene. Men overfor N&M forklarte han i fjor den lange saksbehandlingstiden i politiet i miljøsaker med at det ofte er omfattende saker.

– Sakene tas nå raskere, og Riksadvokatembetet har ikke fått klager over treg saksbehandling i slike saker, sa han.

Ikke prioritert

Men en stikkprøve N&M Bulletin har gjort ved Oslo Politikammer viser at politiet nedprioriterer en del miljøsaker. Det er dermed ikke sakenes kompleksitet som ligger bak tregheten, men rett og slett at sakene skyves nedover i papirbunken.

Tidligere i år sendte SFT et purrebrev til Oslo-politiet og ba om en redegjørelse for hvordan det går med to saker fra 1990 og en fra 1991. I alle sakene hadde SFT anmeldt bedrifter for miljøkriminalitet. I brevet minner SFT om at Riksadvokaten tidligere har pålagt politiet å prioritere forurensningssaker høyt, på linje med økonomisk kriminalitet.

En av disse sakene – mot Grafisk Forum – skal opp i Oslo byrett i mars, mens to saker fortsatt ligger ubehandlet på bordet til politiadjudant Anne Karin Blanck ved Oslo Politikammer. Det gjelder bedrifte-

ne Norsk Mønsterkort og Panvulk A/S.

– På grunn av stort arbeidspress er sakene ikke prioritert, sier Blanck til N&M Bulletin.

Hun sier at politiet gir førsteprioritet til alvorlige miljøsaker. Omfang, skadevirkning og skadepotensiale er noe av det som bestemmer om en sak blir oppfattet som alvorlig av politiet.

– Men de to sakene du har liggende er anmeldt av SFT, og skulle ikke det bety at sakene er alvorlige?

– Det er ikke sikkert at SFT og politiet er enige om hva som er en alvorlig miljøsak, svarer Blanck.

Seksjonssjef Erling Agder i SFT har tidligere sagt til N&M (nr. 6/1992) at SFT bare kobler inn politiet i de alvorligste sakene. I 1990 sto SFT bak bare ti anmeldelser.

Det er stor sannsynlighet for at de to miljøsakene som Oslo Politikammer håndterer nå blir henlagt på grunn av at de er foreldet. Politiet henlegger rundt en tredel av alle miljøsakene, oftest på grunn av bevisets stilling.

Samisk miljøorganisasjon

Den 30.januar samles samer fra hele Nordkalotten i Karasjok for å drøfte stiftelsen av en samisk miljøorganisasjon. Organisasjonen skal arbeide med miljøvern i hele det samiske området.

ANDERS GJESVIK

Til stiftelsesmøtet kommer samer fra Norge, Sverige, Finland og Russland. I dag finnes det ikke samiske miljøorganisasjoner i noen av landene. Det er Aslak Nils Sara i Kautokeino som har tatt initiativet til en miljøorganisasjon for Same-land. Sara har tidligere arbeidet med forurensning i Miljøverndepartementet, og leder i dag et utviklingsselskap innen reindriften. Den nye miljøorganisasjonen skal ikke bygge på eksisterende samiske organisasjoner, Sara har kontaktet enkeltpersoner i de samiske områdene.

– Interessen for en miljøorganisasjon i Sameland er stor. Vi vil prioritere samiske miljøproblemer, både de som kommer utenfra og de som skapes i den samiske kulturen. Aktuelle problemer er radioaktiv forurensning, luftforurensning og bruk av reinbeitene, sier Sara.

Sara sier at organisasjonen vil samarbeide med sametinget, men ser også et behov for press i retning mer natur- og miljøvern. Han har hatt flere møter med Naturvernforbundet, og satser på samarbeid i forhold til press på myndighetene og i internasjonale miljøspørsmål.

På møtet i Karasjok 30.januar skal deltakerne diskutere målsetting, organisasjonsform og finansiering. Hittil har Sara privat betalt alle utgiftene. Sara ser for seg at den samiske miljøorganisasjonen baserer seg på aktive lokallag i hele Sameland.

NOTISER

I Belgia har partiene som står bak regjeringskoalisjonen kommet til enighet om et nytt miljøavgiftssystem. Avgiftene skal innføres på flere typer emballasje. Størst uenighet har det vært om innføringen av en avgift på PVC-emballasje. Kompromisset blir at PVC-avgiften ikke trer i kraft før seks måneder etter de andre avgiftene, som blir innført fra 1. januar 1994.

(Handelsblat/Internasjonal MiljøNyt)

Reforsk i Sverige har beregnet at hver bilkatalysator inneholder edelmetaller til en verdi av 350 kroner. I Sverige begynte man å anvende katalysatorer i 1987/88. Med en livslengde på sju til åtte år, skal 300.000 katalysatorer skiftes ut i 1995, ifølge MiljøRapporten.

(Internasjonal Miljønyt)

Firmaet Stracel i Strasbourg, Frankrike, skal nå begynne

NOTISER

450 milliarder kroner, ifølge en rapport utarbeidet av engelske markedsanalytikere.

(Handelsblat/Internasjonal MiljøNyt)

Reforsk i Sverige har beregnet at hver bilkatalysator inneholder edelmetaller til en verdi av 350 kroner. I Sverige begynte man å anvende katalysatorer i 1987/88. Med en livslengde på sju til åtte år, skal 300.000 katalysatorer skiftes ut i 1995, ifølge MiljøRapporten.

(Internasjonal Miljønyt)

Firmaet Stracel i Strasbourg, Frankrike, skal nå begynne

NOTISER

med å produsere resirkulert avispapir. Stracel skal investere 400-500 millioner kroner i et anlegg for gjenbruk av papir. Denne investeringen vil halvere firmaets forbruk av tre.

(Internasjonal Miljønyt)

CO₂-utslippene vil i Tyskland ligge 38 prosent høyere i 2005 enn i 1988, ifølge en studie fra Institutt for energi og miljøteknikk (IFEU) i Heidelberg. Økningen skyldes først og fremst mer bilbruk, både øst og vest i landet.

(Internasjonal Miljønyt)

Mindre oljeforbruk

Forbruket av petroleumsprodukter gikk ned med 0,8 prosent i Norge i fjor sammenlignet med året før. Utenom utenriks sjøfart og forbruk i energisektoren var forbruket på 7436 millioner liter. I forhold til i 1991 var det en svak økning av oljeforbruket i boliger og en svak nedgang i industrien. Bensinforbruket gikk ned med 2,3 prosent fra 1991 til 1992. Andelen blyfri bensin økte med 15,8 prosent, melder Statistisk Sentralbyrå.

Nei til mer makt

Den avtroppende danske miljøvernministeren Per Stig Møller takket nylig nei til å få mer makt i regjeringen. Under Folketingets Rio-debatt før jul foreslo Socialistisk Folkeparti (SF) og Radikale Venstre å gjøre Miljøverndepartementet til et overvåkningsdepartement.

De radikales Lone Dybkjær begrunnet forslaget med å henvise til at det vil gå mange år før de andre departementene er kommet i «økologisk balanse». Møller på sin side mente at det initiativ- og koordineringsutvalget som regjeringen har etablert på miljøområdet oppfyller den samme funksjonen som en styrking av Miljøverndepartementet ville ha hatt.

SF vil ifølge Information i nær framtid framsette et forslag om å gjøre Miljøverndepartementet til et styrende planleggingsdepartement, slik Finansdepartementet er i dag.

Elf Aquitaine i Frankrike skal begynne med å tilføre bio-brenslers i den blyfrie bensinen. Fem prosent av bensinen fra Feyzin-raffineriet skal bestå av bio-alkohol. Elf skal også tilføre ti prosent metylester i dieselbensinen.

(Internasjonalt Miljønyt)

Blyinnholdet i jord synker ikke

En ny svensk undersøkelse tyder på at blyinnholdet i grunnen ikke synker, selv om utslippene fra biltrafikken går ned. I en park i Stockholm har forskerne målt opp til 300 mikrogram bly pr. gram jord.

GUNNAR BOLSTAD

Det er professor Marie Vahter ved avdeling for toksikologi og miljømedisin ved Karolinska Institutet som har ledet undersøkelsen. Ifølge Dagens Nyheter er hennes foreløpige konklusjon at blyet er bundet i jordsmonnet og at det representerer et miljømedisinsk problem. Småbarn i storbyer er en klar risikogruppe. De utsettes for blyet i innestøv og på grøntområder. Blyforgiftning kan gi hjerneskader og atferdsforstyrrelser. Undersøkelsen vil bli publisert i februar.

Mens man i byparkene i Stockholm har funnet blyinnhold på opptil 300 mikrogram pr. gram jord, ligger det gjennomsnittlige blyinnholdet i svensk utmark på 16 mikrogram pr. gram jord. Vahter

forteller til Dagens Nyheter at barna i undersøkelsen har målbare nivåer av bly i blodet, selv om hun ikke vil karakterisere funnene som alarmerende.

I en tidligere undersøkelse (1990) i Sverige som er referert i SFTs rapport om virkninger av luftforurensing på helse og miljø (SFT 92:16), fant man at nivåene hos Stockholmsboerne lå i området 15 til 44 mikrogram pr. liter.

Det er påvist skader hos barn ved et blyinnhold på 100 mikrogram pr. liter blod. Vahter mener imidlertid at skader kan oppstå ned til 50–65 mikrogram. En amerikansk studie som er foretatt i Boston viser at barns intellektuelle evner kan nedsettes ved et blyinnhold helt ned til 35 mikrogram pr. liter.

– Alle grøntområdene i Sve-

riges storbyer må kontrolleres fordi støv og jord hittil har vært ignorerte blykilder for barn. I visse tilfeller kan det bli nødvendig å sanere grøntområder og skyfle bort den forurensede jorden, mener Vahter.

Norge

I Norge finnes det nesten ikke noe materiale som tilsvarer den svenske undersøkelsen. I 1989 analyserte Østfold fylkeslaboratorium jordprøver fra flere barnehager på vegne av SV. Resultatene var bekymringsfulle. I Geitmyrsveien i Oslo fant man verdier på 178 mikrogram bly pr. gram jord.

De norske utslippene av bly stammer nesten utelukkende (97%) fra bensin. Utslippene har vært sterkt synkende i flere år og ventes å forsvinne helt etter hvert.

Verneinteressene sist i køen

Spørsmålet om vern av Osen i Gaular kommune, den eneste større elveosen i Sogn og Fjordane som er uberørt av tekniske inngrep, må vente til etter at Stortinget har behandlet Verneplan IV. Osen ligger i munningen av Gaularvassdraget, som regjeringen foreslår vernet.

RAGNHILD SVED

– Dersom Stortinget velger å holde deler av Gaula utenfor verneplanen for å kunne overføre vannet til Sværefjord-prosjektet i Balestrand, vil denne siste, store elveosen være ødelagt som økosystem, sier Erik Solheim i Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane.

Våtmarksplanen for Sogn og Fjordane ble vedtatt i 1991. Osen var med i utkastet til planen, men ble tatt ut i påvente av at Stortinget skal behandle Verneplan IV og da ta stilling til om Gaularvassdraget skal vernes.

I en rapport fra Senter for miljø og utvikling (SMU) ved Universitetet i Trondheim i fjor høst ble det dokumentert

at nesten 90 prosent av landområdene i elvedeltaene mellom Sognefjorden og Trondheimsfjorden er ødelagt. I tur og orden er de fylt opp med pukk og lagt ut til industriområder. Noen ligger der som øde steinørkener, fordi den forventede industrireisningen har uteblitt. Et rikt dyre- og planteliv er ødelagt.

På bakgrunn av rapporten fra SUM skrev Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane et brev til Miljøverndepartementet der de ba om at vern av Osen i Gaular ble vurdert på nytt. Men MD står fast på at vernespørsmålet må vente til Stortinget har tatt stilling til vern av Gaularvassdraget.

Osen er klassifisert som regionalt verneverdig, men Erik Solheim mener at mangelen på

uforstyrrede elvemunninger i fjordbotnene tilsier at Osen h nasjonal, og kanskje også internasjonal, verneverdi. Argumentene for vern er også tynge i dag, i lys av at Norge har undertegnet konvensjonen om vern av det biologiske mangfoldet. Osen er beskrevet som en enestående biotop, botanisk og økologisk. Flere sjeldne arter finnes her. En av de, stilkvasshår, er kjent fra bare to andre steder i Skandinavia.

– En naturtype som siden istida har preget Vest-Norge er i ferd med å forsvinne. Problemet gjelder ikke bare Gaula, det dreier seg om naturdokumenter som er i ferd med å forsvinne fra hele Vestlandet. Nå er det opp til Stortinget å være seg sitt ansvar bevisst, sier Erik Solheim.

Paleokrassas

Moderat start i ny EF-jobb

– EF bør vente på USA og Japan før vi innfører en CO₂-avgift, sier den nye EF-kommisæren for miljø, Ioannis Paleokrassas, i et intervju med Reuter. Han advarer mot å legge en slik avgift på et for høyt nivå.

GUNNAR BOLSTAD

Miljøbevegelsens forventninger til Paleokrassas er ikke akkurat skyhøye. På den annen side hadde ikke Carlo Ripa di Meana stort å vise til i kofferten da han kom til Brussel første gang heller, men det viste seg at di Meana ble en svært markert miljøkommisær.

Paleokrassas, som er tidligere gresk finansminister, har absolutt ingen bakgrunn fra miljøsektoren, dersom man ikke godskriver hans utdannelse som transportøkonom.

Paleokrassas ønsker å satse på landbruk, turisme og andre sektorer som ikke kan skilte med en lysende miljøprofil. – Det vil helt sikkert bli konflikter mellom miljøvern og sektorinteresser i årene som kommer, sier han til Reuter.

– Ikke for høyt

Den omstridte energi- og CO₂-avgiften blir en av Paleokras-

sas' store hodepiner. Han vil gjerne at EF-landene skal komme fram til enighet, men advarer mot å legge avgiften på et for høyt nivå.

– Vi kan ikke forstyrre hele den økonomiske balansen, spesielt i en så kritisk periode, med en veldig høy avgift. Vi kan starte med et nivå som introduserer prinsippet.

Paleokrassas er også motstander av å innføre avgiften før Japan og USA gjør det samme: – Dersom vi gjør dette i Europa alene, vil det ikke hjelpe stort.

Den nye EF-kommisæren har diskutert saken med myndighetene i Danmark, som har presidentskapet i EF det første halvåret i 1993. Danmark har gjort det klart at de vil sette mye inn på å få gjennomslag for avgiften i deres presidentperiode. Avgående økonomiminister Thor Pedersen har karakterisert avgiften som «topprioritert». I EF er det imidlertid bare Danmark og

Nederland som vil innføre en avgift ute å vente på Japan og USA. Pedersen skulle ha reist til Washington i april for å drøfte spørsmålet. Det er uklart om hans arvtaker vil følge opp denne reisen.

Emballasje

Emballasje og avfall er en annen stor sak som Paleokrassas får i fanget. – Litt fleksibilitet og mye subsidiaritet må være stikkordene her, sier miljøkommisæren til Reuter. Han mener at EF-direktivet må gi klare rammebetingelser, men vil ikke kommentere nærmere hvor mye av detaljstyringen omkring gjenbruk og resirkulering som skal være opp til de enkelte medlemslandene å bestemme.

I et notat som ble presentert under EFs miljøministersmøte tidligere i januar, heter det at det er lite trolig at emballasje-direktivet vil bli vedtatt i 1993.

NOTISER

EFs ministerråd har etter forslag fra Tyskland bestuttet å forby dyreforsøk i kosmetikkindustrien fra 1. januar 1998. I Tyskland er det allerede innført et forbud mot dyreforsøk i framstilling av neglelakk, lebestift og øyenskygge.

(Internasjonalt Miljønyt)

De 20 prosent dårligste katalysatorbilene har større miljøfarlige utslipp enn de 20 prosent av de beste gamle bilene uten katalysator. Det viser en svensk undersøkelse av 10.000 biler. Undersøkelsen er gjort med en helt ny teknikk, utført ved Institut för vatten- och luftvårdsforskning i Göteborg. Metoden går ut på at en infrarød lysstråle måler avgassene

bak bilen. Det blir også koplet til et videokamera.

Undersøkelsen viser også at halvparten av det totale CO₂-utslippet kommer fra bare ti prosent av bilparken. Synderne er dårlig vedlikeholdte biler uten katalysator, skriver Dagens Nyheter.

Selv om svovelutslippene i Europa reduseres med 70 prosent innen 2010 vil fortsatt 50 prosent av jordbunnen og vannene i sør-vest Sverige og Värmland være skadet av sur nedbør, skriver Dagens Nyheter. Det kan ta hundre år fra svovelutslippene er borte og til balansen mellom de forskjellige næringsstoffene i jord og vann er gjenopprettet.

NOTISER

Firmaet VIBO markedsfører et av sine produkter – Kåbergs Kontur – som «miljøtapet». Dette har fått Naturvernforbundet i Rauma til å reagere. Rauma-laget støtter seg på en granskning utført av Norsk ByggeBiologisk Forening, som konkluderer med at «produktet er i alle faser – råvarer, produksjon, oppsetting, bruk, etterbruk og destruksjon – miljøfiendtlig og kan derfor på ingen måte anbefales. Måten produktet markedsføres på er i høyeste grad misvisende for kunden og direkte feilaktig.» Tapeten inneholder blant annet PVC.

Naturvernforbundet i Rauma ber nå Forbrukerkontoret i Møre og Romsdal om å ta affære.

Takk for støtten!

HAUGESUND MEIERI

Bæreposer og plastfolier av miljøvennlig polyeten

Norfolier

Tlf. 67 97 94 00

 BORRE HAVARIVERNSKOLE

Grunnleggende sikkerhetskurs for skip- og offshorepersonell. Boks 70, 3191 Horten. Tlf.: 033-73 204 Fax: 033-73 205

Mitsubishi Motors Co

MMC Norge AS et selskap i Motor Gruppen
Postboks 43 Rindåsveien - 0516 Oslo
Kontor: Østre Akers vei 62
Telefon: (02) 85 14 20
Fax: (02) 84 96 99

NEV NESODDEN ENERGIVERK

Postboks 23
1456 Nesoddeheide
Tlf. 09-91 16 60

MOELVEN

SANDNES ELEKTRISITETSVK

Hovevn. 9, 4300 Sandnes
Tlf.: (04) 66 60 40

Vestlandsmeieriet

Nytt forum skal styrke internasjonalt miljøsamarbeid

Felleskampanjen for miljø og utvikling er nedlagt, men det nystartede Forum for Utvikling og Miljø (ForUM) skal føre videre det internasjonale miljøsamarbeidet mellom frivillige organisasjoner. Elin Enge blir daglig leder for ForUM.

RAGNHILD SVED

- Vi kommer til å jobbe med saker i krysningspunktet mellom miljø og utvikling, saker som organisasjonene erkjenner at de i dag har problemer med å ta opp skikkelig, forteller Elin Enge.

Omlag 40 organisasjoner innen miljø-, bistands-, kvinne- og freds- og solidaritetsarbeid og bondeorganisasjonene var med på stiftelsen av ForUM. Sekretariatet skal foruten daglig leder ha en informasjonsmedarbeider og en sekretær. Det er gitt muntlig løfte om en offentlig bevilgning på to millioner kroner for 1993. Et interimstyre som lede prosjektet

fram til neste årsmøte i august. Da skal man ta stilling til om det skal bli et permanent forum.

Brohode

- Etterhvert som Felleskampanjen fikk flere og flere internasjonale oppgaver, i forbindelse med Bergskonferansen og Riokonferansen, ble vi et brohode i kontakten mellom de frivillige organisasjonene i Norge og tilsvarende organisasjoner ute. Denne kontakten vil vi videreføre, men på en mer strømlinjeformet måte, sier Enge.

Arbeidet skal organiseres i ulike grupper, der organisasjonene bak ForUM skal være drivkraften. Tre arbeidsgrupper er i startgropa. De skal ta

for seg følgende områder; FNs kommisjon for bærekraftig utvikling, Verdensbanken og det globale miljøfondet GEF, handel og miljø.

- Vi kommer også til å jobbe fram mot FNs konferanse om befolkning i 1994 og kvinnekongressen i 1995. De vil kreve en koordinert innsats fra norske organisasjoner. Men jeg vil understreke at vi ikke kun skal forberede nye konferanser. Felleskampanjen brukte mye krefter de siste to årene på å få innpass ved konferansebordene, men innspillene var ofte for svake og kom for sent. ForUM skal lage bedre fagpolitiske innspill, og sekretariatet skal sørge for oppdaterte tidstabeller, slik at de kan komme tidsnok til å få betydning i sen-

trale, internasjonale, miljøpolitiske avgjørelser, sier Enge.

Stemmer fra Sør

Enge sier at hun som daglig leder ikke skal fungere som politisk talskvinne - utspillene skal skje i organisasjonenes navn. Men hun vil bringe videre synspunktene til internasjonale, frivillige organisasjoner og vil prioritere å få fram røsten til de fattige landene i Øst og Sør.

Sekretariatet skal gi ut bulletiner med informasjon om den internasjonale dagsorden og om de frivillige organisasjonenes og myndighetenes synspunkter i konkrete saker. Det vil også bli arrangert høringer og seminarer.

I interimstyret som skal fungere fram til august, sitter representanter fra Norsk Folkehjelp, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, Kvinner og Miljø, Naturvernforbundet, Natur og Ungdom, WWF Norge, Landsrådet for norske ungdomsorganisasjoner, Mellomkirkelig Råd og Idegruppen Nord/Sør.

Kunnskapsforlagets Natur- og miljøleksikon

- Dioksiner
- Sur nedbør
- Becquerel
- CO₂
- Ozonlag
- Drivhuseffekt
- Hardangervidda
- Nordsjøavtalen
- Naturvernloven

Nå behøver du ikke lenger lure på hva begrepene egentlig innebærer. Slå opp i Kunnskapsforlagets natur- og miljøleksikon.

Kan sendes ufrankert i Norge. Naturvernforbundet betaler portoen.

Ja takk, jeg bestiller:

..... stk. Kunnskapsforlagets Natur- og miljøleksikon

Medlemspris
kr. 350,-

Navn:

Adr.:

P.nr./sted:

Svarsending

Avtale nr. 109 000/5Pb

 NATURVERN
FORBUNDET

Grünerløkka postkontor
0505 Oslo